

Llengua catalana

El llibre **Llengua Catalana 3**, per a tercer curs de primària, és una obra col·lectiva concebuda, dissenyada i creada al Departament d'Edicions Educatives de Grup Promotor / Santillana Educación, S. L., dirigit per **Teresa Grence Ruiz i Pere Macià Arqué**.

En l'elaboració i l'edició ha participat l'equip següent

Jordi Bosch
Mercè Grané
Dolors López
Meritxell Martí

IL·LUSTRACIÓ

Tatay

EDICIÓ

Mercè Grané
Neus Nadal

DIRECCIÓ I COORDINACIÓ EDITORIAL

CICLE MITJÀ DE PRIMÀRIA

Maite López-Sáez Rodríguez-Piñero

Les activitats d'aquest llibre no s'han de fer mai al llibre mateix.
Les taules, els esquemes i altres recursos que s'hi inclouen són models
perquè l'alumnat els traslladi a la llibreta.

Unitats	COMPETÈNCIA LECTORA	LÈXIC	GRAMÀTICA
1 Com han anat les vacances? 6	• Narració: <i>L'enigma de les ones</i>	• L'Alfabet i l'ús del diccionari	• L'oració
2 D'excursió... Quina emoció! 22	• Narració: <i>La font del Cedre</i>	• Sentit real i sentit figurat	• El verb
3 Menjar saludable 40	• Instruccions: <i>Jocs de sempre</i>	• Paraules polisèmiques	• Els temps verbals
4 Amb els cinc sentits 56	• Narració: <i>A les fosques</i>	• Les frases fetes i els refranys	• L'infinitiu i les conjugacions
Cooperem. El llenguatge de la ràdio			
5 Quin conte més animal! 78	• Conte: <i>La reina Rita</i>	• Diminutius i augmentatius	• El nom: gènere i nombre
6 Vigila al carrer! 94	• Carta: <i>Volem solucions</i>	• Les onomatopeies	• Nom propi, nom comú, nom individual, nom col·lectiu
7 Notícies fresques 112	• Narració: <i>Notícies d'última hora</i>	• Paraules sinònimes	• L'article i l'apòstrof
8 M'expliques on treballes? 128	• Conte: <i>La justa revolta d'unes abelles</i>	• Les paraules antònimes	• Els demostratius i els possessius
Cooperem. Endevinalles d'ara i sempre			
9 Quina fàbrica! 150	• Narració: <i>Charlie i la fàbrica de xocolata</i>	• Les comparacions	• L'adjectiu qualificatiu. La concordança
10 L'aigua: un tresor 166	• Entrevista: <i>A cop de rock!</i>	• El camp semàntic	• La contracció
11 El temps és or 184	• Narració: <i>Momo</i>	• Família de paraules	• Els enllaços. Per què i perquè
12 Transformar i crear 200	• Conte: <i>El museu universal</i>	• Les paraules compostes	• Subjecte i predicat. El nucli
Cooperem. Paraules que mouen muntanyes			
Posem-ho en marxa! Muntem una escola d'escriptura			

	ORTOGRAFIA	ESCRIURE (Saber Fer)	LITERATURA	ORATÒRIA
	Els signes de puntuació	El cartell informatiu	Personatjes secundaris: <i>Charlie i la fàbrica de xocolata</i>	Tots m'escolten
	Ús del guió. La coma	El poema	El temps narratiu: <i>Les cosmicòmiques</i>	Les cames em fan figa!
	- La separació sil·làbica - Síl·labes tònica i àtona	Text instructiu: el joc	Els escenaris literaris: <i>El viatge de Joan Esquenadret</i>	Troband el ritme
	Agudes, planes i esdrúixoles	Text narratiu: l'anècdota	El protagonista: <i>Alicia al país de les meravelles</i>	De què vull parlar?
	L'accent gràfic: obert i tancat	La programació	L'heroi i el malvat: <i>L'illa del tresor</i>	Si em quedo en blanc, surto del meu cap
	L'ús de la H	El còmic	El narrador: <i>El petit Polzet</i>	El meu cos també parla
	Els sons de la R	La notícia	El diàleg literari: <i>El petit príncep</i>	El meu gran missatge
	- L'ús de BR i BL - L'ús de la B i la V	El diàleg	Literatura de terror: <i>Frankenstein</i>	Domino l'espai!
	- L'ús de la C/Q - L'ús de la G/GUa	La descripció	Textos fantàstics: <i>El viatge meravellós de Nils Holgersson</i>	Una mirada que parla
	Els sons de la S	El text explicatiu	El gènere històric: <i>Ocell de foc</i>	El gran final
	L'ús de X, IX	El text teatral	El text teatral: <i>El carter del rei</i>	Torn de preguntes
	L'ús de la TX i IG	Text narratiu: la faula	Mites i llegendes: <i>Artús</i>	Prepara la teva «expo»

Així és el meu llibre

El llibre **Llengua catalana 3** consta de 12 unitats agrupades en tres trimestres.

Totes les unitats comencen treballant la Dimensió de **comunicació oral** a partir d'una imatge i d'un conte narrat al CD.

A continuació hi ha una **lectura** amb les corresponents activitats de **comprensió lectora** per potenciar aquesta dimensió.

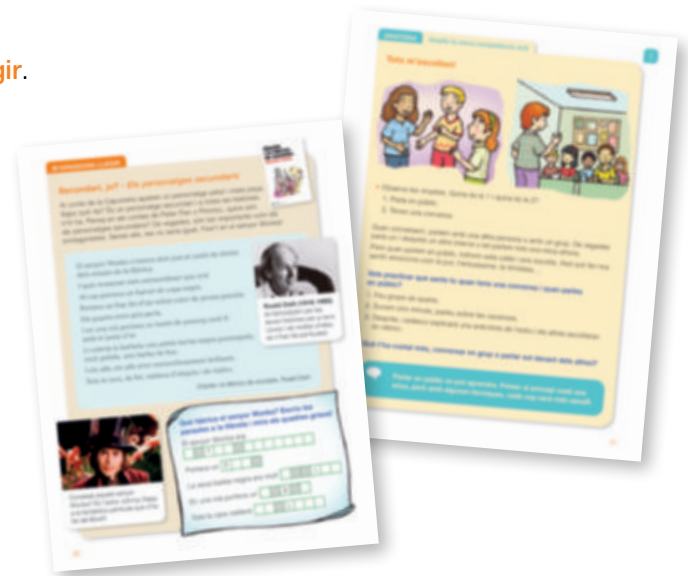

Els continguts de **Lèxic**, **Gramàtica** i **Ortografia** centren la reflexió sobre aquests aspectes de la llengua a partir d'activitats i retalls de teoria.

Cada unitat acaba amb tres programes independents per reforçar l'escriptura, la lectura i la comunicació oral:

- Treball de diferents tipologies textuais, el **Saber fer**.
- Animació a la lectura a partir de textos i autors clàssics, **M'apassiona llegir**.
- Estratègies d'aprenentatge d'expressió oral en públic, l'**Oratòria**.

Per reforçar l'aprenentatge, cada dues unitats hi ha un **repàs** dels continguts compresos, i cada quatre, un repàs trimestral.

Dins el bloc de continguts trimestrals, a més del repàs hi ha un projecte de **treball cooperatiu** relacionat amb aspectes de la llengua, les dades bibliogràfiques de les lectures proposades i enllaços per ampliar informació, i una **Rúbrica** per tal que els alumnes puguin avaluar ells mateixos els coneixements adquirits.

1

Com han anat les vacances?

Observem i comentem

Mira bé les fotografies i respon.

- Quin paisatge mostra cadascuna?
- Què tenen en comú? I de diferent?
- Què hi pots fer, a cada lloc?

Comparteix amb els companys.

- Quin tipus de paisatge t'agrada més? Per què?
- Escolliries un altre paisatge? Quin?

Escolta l'audició i respon.

- On ha anat l'Aina de vacances?
- Com s'hi pot arribar?
- Per què del tren en diuen «cremallera»?
- Què hi ha al mig de la vall?
- Et sembla que la imatge gran de la pàgina anterior pot ser el lloc on ha anat l'Aina? Per què?

Valorem l'audició.

- Quina fórmula de salutació utilitza l'Aina per començar? En sabries dir alguna més?
- I per acomiadar-se?
- Quina frase feta utilitza la nena?

Compartim.

- En parelles, expliqueu-vos on heu estat aquest estiu. Escolteu l'altre i feu-li preguntes com ara: Quin és el millor record de l'estiu? Has conegut alguna persona nova? T'ha passat alguna cosa? Després, cada parella exposarà breument davant de tota la classe el que ha dit el seu company o companya.

SABER FER

El cartell informatiu

- Saps què és un cartell informatiu?
- On en pots trobar?

Un cartell és una manera de donar una informació ràpida, a través de la imatge i els missatges curts. En acabar aquesta unitat coneixeràs la utilitat dels cartells informatius i en **sabràs fer** un!

Què li passa, al mar?

Aquell estiu el Marc i la Laia van anar de vacances al mar. I cada dia baixaven a banyar-se en una caleta molt bonica vorejada de pins. El que més els agradava era jugar amb les onades. Saltar-les, quan eren menudes i capbussar-se i nedar-hi per sota quan eren més grans. I s'ho passaven d'allò més bé esquitxant-se i **xipollejant** a l'aigua amb el Sergi, la Mercè i el Quimet, que eren els amiguets que havien fet a la platja.

Un matí que els germans van baixar a la caleta engrescats per jugar amb les ones, es van trobar el mar quiet com una bassa d'oli.

«Caram! I ara què fem?» va preguntar el Marc, ensopit de cop i volta.

«Avui toca fer castells de sorra!», va proposar la Laia.

I, dit i fet, tots dos van agafar les galledes i els rasclets i van començar a **furgar** la terra. Al cap d'una estona, però, els nens estaven ben empipats.

«Reno! Aquesta sorra està farcida de llaunes, plàstics i burilles de cigarreta!».

Aleshores, el Marc i la Laia van aixecar el cap i van contemplar la caleta, i es van adonar que aquí i allà hi havia deixalles escampades per la sorra.

«Els adults ens renyen si desendrecem l'habitació, però ells tenen les platges brutes i no passa res!», protestà la Laia.

xipollejar: agitar-se movent peus i braços dins l'aigua, mullant-ho tot i fent soroll.

furgar: remenar una cosa ficant-hi un bastó, la mà o algun altre objecte.

Durant cinc dies seguits, el Marc i la Laia van estar fent castells, perquè quan baixaven a la platja, es trobaven el mar sense ones.

«Què li passa, al mar?», va preguntar el Marc a la Laia aquella nit, quan eren a l'habitació a punt d'adormir-se. La nena es va gratar una galta.

«No ho sé. Potser se li han acabat les onades...».

L'endemà, l'aigua continuava igual de quieta. I el Marc va tornar a preguntar:

«Què li passa, al mar?».

Va ser en aquell moment que tots dos van veure una única i petita ona que s'acostava a la platja. Quan l'ona arribà a terra, es va convertir en escuma i va deixar una ampolla sobre la sorra. Els nens s'hi van acostar i van descobrir que dins l'ampolla hi havia un missatge! Molt encuriosits, la van agafar.

«Què hi deu posar, al paper?».

«Obrim-la i ho sabrem!», proposà la Laia.

El Marc va treure el tap de suro i va rescatar el paper. Aleshores el va desenrotllar i va començar a llegir en veu alta i molt lentament:

«Aneu a la cabana del vell pescador seguint el caminet de les roques».

En Marc i la Laia es van mirar **bocabadats**. Es van fregar els ulls i van tornar a llegir el missatge.

«Qui el deu haver escrit?», es va preguntar el nen.

«Potser aviat ho sabrem», va dir a la fi. I tots dos germans van explorar la caleta fins que el Marc va exclamar: «Aquí!».

I van començar a pujar camí amunt fins que van veure una nova caleta, que tenia una cabana tota **atrocinada**. Els nens s'hi van acostar i van trobar un home prim i moreno, de cabells i barba blancs, pescant amb una canya.

«Us estava esperant», va dir l'home mirant-los amb uns ulls tan blaus com el mar.

Els nens es van quedar ben sorpresos.

«Vostè... vostè ha ficat el missatge dins l'ampolla?», es va atrevir a preguntar la Laia.

El pescador els va mirar amb simpatia i va somriure.

«No té ones perquè està cansat», va començar a dir el pescador ben a poc a poc.

bocabadat: molt sorprès.

atrocinada: feta malbé, destrossada.

Comprensió lectora

1 Quina relació hi ha entre el Marc i la Laia, els protagonistes del relat? Tria la resposta correcta.

- Amics
- Cosins
- Germans

2 Ordena els fets tenint en compte la trama de la lectura.

- El vell pescador els explica que el mar no té ones perquè està cansat.
- En Marc i la Laia han anat de vacances al mar.
- Una ona els fa arribar una ampolla amb un missatge.
- Als dos els encanta jugar amb les ones.
- Durant cinc dies es passen l'estona fent castells, perquè el mar no tenia ones.
- El contingut del missatge és una ordre per anar a la cabana del vell pescador.

3 Amb quins problemes o **conflictes** es troben els nens de la història?

- La sorra està plena de brutícia.
- No hi ha onades i no poden jugar al seu joc preferit.
- No s'han pogut trobar amb els seus amics.

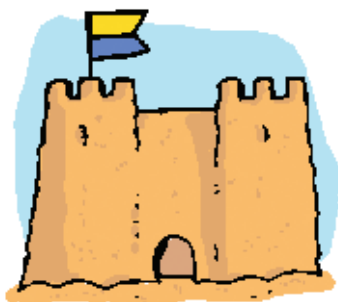

 • **VALORS.** Escribe tres coses que penses quan arribes a la platja i està bruta.

4 Torna't a fixar en el títol del llibre al final de la lectura: *L'enigma de les ones*.

■ Creus que és un títol encertat per a aquesta narració? Per què?

5 Quins estris utilitzen en Marc i la Laia per fer castells? Escribe-ne algun més.

 6 En Marc i la Laia troben objectes que embruten la sorra. Quins?

7 Tria el significat que defineix la paraula *cala*.

- Espai ple de forats.
- Entrada que fa el mar en una costa.
- Platja de llarga extensió.

8 Què vol dir, en el text, l'expressió en negreta següent? Tria l'opció correcta.

«... es van trobar el mar **quiet com una bassa d'oli**»

- Estava molt en calma.
- Estava brut de quitrà.
- Era gran com una bassa d'oli.

9 Copia les oracions i completa-les amb les paraules següents. Després intenta explicar què significa cada una.

xipollejant bocabadat atrotinada furgar ensopit

- El germà petit d'en Pere està a la banyera.
- La bicicleta de l'avi està molt , l'haurem d'arreglar.
- En Jaume no es troba bé. El pobre està molt i cansat d'estar a casa al sofà, o regant les plantes.
- En veure l'espectacle pirotècnic em vaig quedar , era preciós.
- La mare sempre em diu que no m'he de el nas, que se'm farà més gros!

10 Quan els nens van a veure el pescador, aquest només els diu: «No té ones perquè està cansat».

- A quina pregunta dels nens respon aquesta afirmació? Busca-la a la lectura.
- Per què creus que deu estar cansat, el mar?

+ 11 Fixa't en les lletres d'aquest teclat i respon a les preguntes posteriors.

- Quantes lletres té, aquest teclat?
- Quantes vocals?
- Quantes consonants?

12 Ara copia i completa aquesta definició.

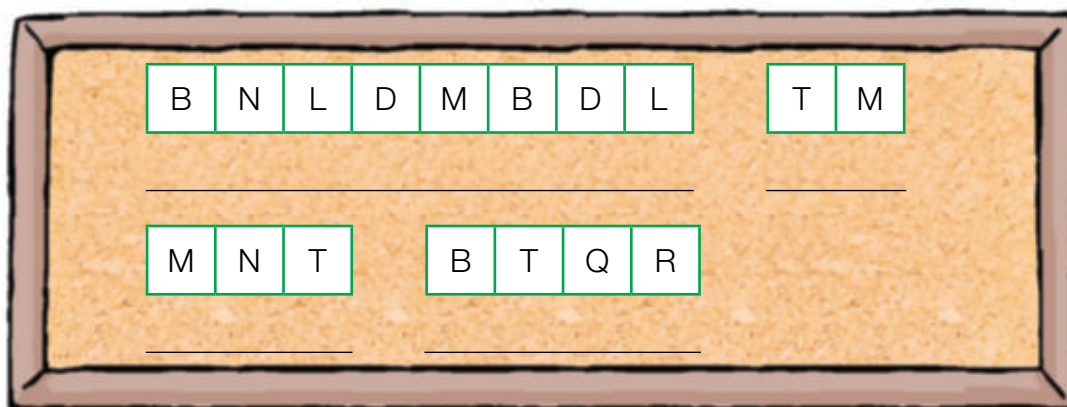
L'**alfabet** o **abecedari** en català consta de lletres:

- vocals
- consonants.

Les lletres de l'alfabet segueixen un que permet, per exemple, ordenar les paraules en un diccionari.

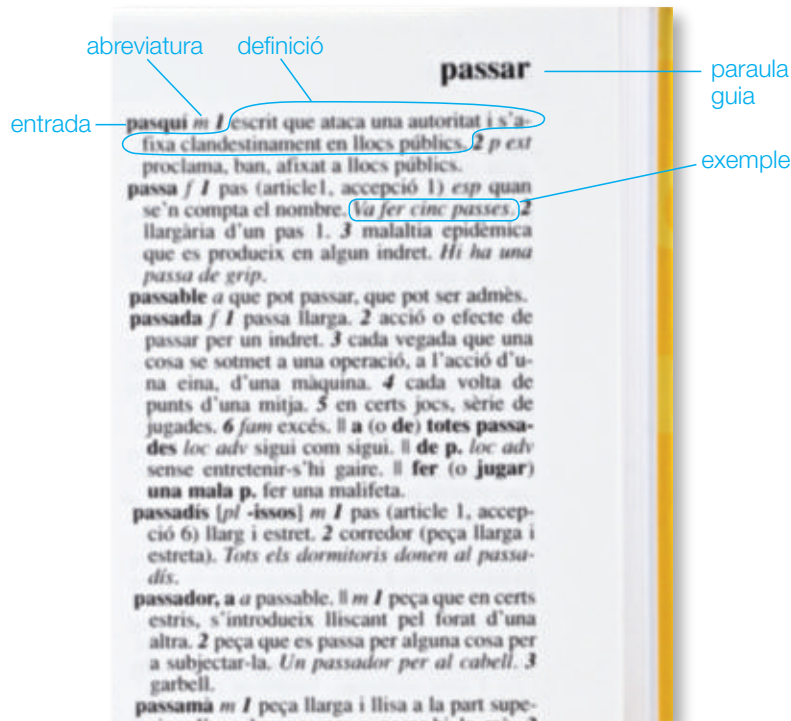

13 Copia aquest enigma i escriu a sota de cada lletra la seva posterior. Així desxifraràs el missatge amagat.

- 14** En Marc i la Laia es banyaven cada dia en una cala. Recordes quin és el significat de *cala*? Comprova-ho amb el diccionari seguint aquests passos.

- Busca la lletra «c».
- Després, fixa't en les paraules guia (la primera i l'última de cada doble pàgina) per saber si la paraula que busques és en aquella pàgina.
- Finalment, busca-hi el terme *cala*. Què hi diu?
- Quines paraules hi ha immediatament abans i després?

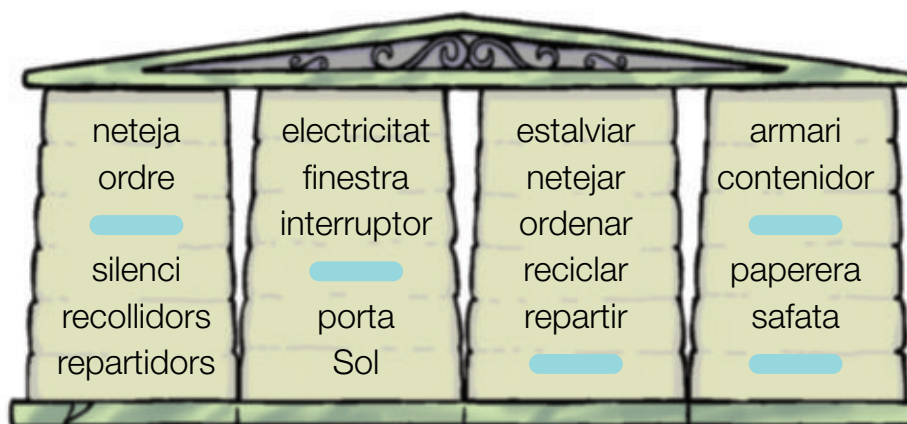

El **diccionari** és un llibre on es recullen les paraules d'una llengua i se n'expliquen els **significats**. Les paraules estan ordenades alfabèticament.

- 15** Elabora una llista amb els noms dels companys de classe i ordena'ls alfabèticament.

- 16** Ordena alfabèticament cada grup de paraules escrivint una paraula nova que pugui anar a cada espai.

- 17** Ordena alfabèticament aquestes paraules. Recorda que si la primera lletra és la mateixa, ens hem de fixar en la segona.

muntanya	mar	cel	avió	habitant
casa	edifici	sorra	cabana	platja

18 Indica els grups de paraules que tenen sentit.

- Avui anirem al planetari.
- La pa forn cantonada és bo.
- Curs aquest any comença tercer.
- L'estona del pati és massa curta.
- Bicicleta corre ràpid.

■ Corregeix els grups de paraules que no tenen sentit afegint el que calgui.

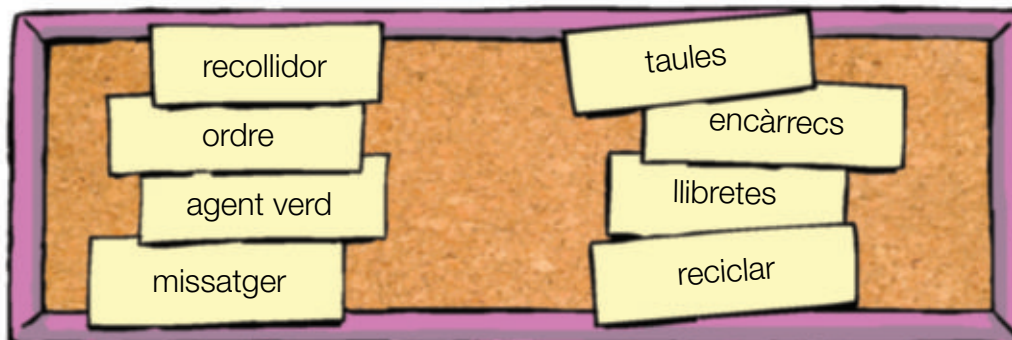
19 Ordena aquests grups de paraules i escriu-ne les oracions corresponents.

- nou regalaran Em un ordinador.
- L' colors. avi un quadre pinta abstracte amb
- cull l'hort Xènia tomàquets La a l'àvia. de
- temps demà ha dit plourà. L' del home que

L'**oració** és un conjunt de paraules ordenades que té sentit complet.

20 Escull dues paraules de cada grup i escriu una oració.

21 Escriu una oració per a cada fotografia.

22 Llegeix en veu alta aquestes oracions amb l'entonació adient.

23 Relaciona cada oració amb la seva intenció.

• Quin rotllo!	pregunta
• Vols que t'ajudi?	explicació
• Avui em quedo a dinar.	expressa un estat d'ànim

- Per explicar alguna cosa fem servir una **oració enunciativa**. Aquestes oracions acaben amb un punt (.).
- Per preguntar fem servir una **oració interrogativa**. Aquestes oracions acaben amb un signe d'interrogació (?).
- Per expressar emocions (alegria, sorpresa, tristesa, por, etc.) fem servir una **oració exclamativa**. Aquestes oracions acaben amb un signe d'exclamació (!).

24 Copia i completa aquests enunciats amb el signe de puntuació correcte.

• On anirem	• Llàstima	• Tres per quatre fan dotze
• Aquesta tarda plourà	• Qui hi ha	• Quan vindràs

25 Fixa't en la foto d'aquesta pàgina i escriu una altra oració enunciativa, interrogativa i exclamativa.

Ortografia. ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ

26 Del text següent, copia una oració on apareix...

- Un signe d'interrogació (?).
- Un signe d'admiració (!).
- Un punt (.).

Saps què hi ha al mig de la vall? Un llac preciós! S'hi poden fer passejos amb barques i, miris on miris, hi ha muntanyes per tot arreu. Una de les més importants és el Puigmal.

El punt, l'interrogant i l'admiració són alguns dels **signes de puntuació**.

- Fem servir el **punt** (.) per acabar l'oració.
- Fem servir el **signe d'interrogació** (?) per preguntar.
- Fem servir el **signe d'admiració** (!) per expressar per escrit emocions (alegria, por, tristesa, sorpresa, etc.).

27 Torna a escriure aquest text posant els signes de puntuació que han volat.

Aquest ha estat un estiu diferent◆
Quan vam arribar al poble, hi havia
tot de cartells avisant d'un fet
fantàstic◆ Què volien dir◆ Semblava
tot un misteri◆ De seguida vam anar
al Casal, que és on normalment es
troba la gent del poble◆ Allà vaig
trobar en Martí i li vaig preguntar:
–Martí, què passa al poble◆
–Marc, és al·lucinant◆ Aquest estiu
promet estar ple d'aventures◆ Ja et
pots preparar◆
–Ostres◆ Quina emoció◆ Serà un estiu espectacular◆

28 Escriu el text d'aquest cartell amb els signes de puntuació que falten.

29 Quina pregunta correspondria a cada resposta? Escriu-les.

- A les nou del vespre.
- Al casal del poble.
- Una disfressa original.
- Ho organitza l'agrupament Quitxalla.
- Què hi has hagut de posar al final, perquè siguin preguntes?
- Escriu una oració que expressi que estàs content d'anar a una festa.

30 **DICTAT.** Prepara el dictat per fer-lo a la llibreta.

Renoi, quin dia! Si ho arribo a saber no demano ajuda. Primer, buscar el material per fer el cartell. Que si la base de fusta, de plàstic, cartolina... Penseu que ens hem posat d'acord a la primera? Doncs no, ens ha costat una mica. Però finalment, amb bona voluntat, hem arribat a un acord i tothom ha pogut fer el que volia. I ens ha quedat un treball fantàstic! Bona feina!

El cartell informatiu

En Marc i la Laia tenien a la classe de 3r diferents càrrecs i això els ha ajudat a mantenir la classe neta i endreçada. També els ha permès estalviar en consum d'electricitat i poder reciclar els residus que generen: papers, cartolines...

Vosaltres ja teniu el cartell informatiu dels càrrecs? Ja hi heu pensat?

Perquè us resulti més fàcil de fer, us proposem unes quantes activitats que us ajudaran a elaborar-lo de la millor manera possible.

➔ Planifica el teu treball

Observa la imatge inferior.

31 De què es tracta? Tria l'opció correcta.

- Cartell sobre l'estalvi energètic.
- Targeta d'una botiga de bombetes.
- Notícia sobre les hores de sol.
- Cartell sobre l'ús de bombetes.

32 Comenteu entre tots quins són els elements clau del cartell i després feu-ne una llista. Us podeu fixar en:

- Mida del cartell.
- Dibuix o dibuixos.
- Paraules que hi apareixen.
- Mida de les lletres.
- Informació que dóna cada tipus de lletra.

→ Ara, elabora el teu cartell

33 Tria la informació que hi anirà.

- Quins són els càrrecs de l'aula.
- Cal ser responsable del càrrec.
- Cal estalviar també a classe: llum natural...
- ...

34 Ara decideix quines imatges vols posar-hi.

- Una fotografia
- Un dibuix
- Una icona

35 Pensa quina frase vols escriure-hi.

- Recordeu que ha de ser curta.
- Les lletres han de cridar l'atenció: mida, color...

36 Decideix on posaràs la imatge i on la frase.

Una bona distribució donarà un bon aspecte i ajudarà a llegir millor el missatge.

- 37 Fes el cartell. Pensa com ho faries amb l'ordinador: amb un processador de text pots canviar les mides i colors de les lletres i enganxar-hi imatges!

→ Compartiu el resultat

38 Mostra el cartell als companys i companyes i demana'ls que responguin a les preguntes següents.

- La imatge i el text han quedat ben distribuïts?
- S'entén bé el missatge?
- La imatge ajuda a donar informació?
- El text està ben escrit?

- 39 Escriu a un cercador cartells de reciclatge o cartells d'estalvi d'energia i selecciona l'opció «Imatges». Comenteu els cartells segons el que heu après.

Secundari, jo? - Els personatges secundaris

Al conte de la Caputxeta apareix un personatge pelut i mala peça. Saps quin és? És un personatge secundari i a totes les històries n'hi ha. Pensa en els contes de Peter Pan o Pinotxo, quins són els personatges secundaris? De vegades, són tan importants com els protagonistes. Sense ells, res no seria igual. Fixa't en el senyor Wonka!

**Charlie
i la fàbrica
de xocolata
Roald Dahl**

El senyor Wonka s'estava dret just al cantó de dintre dels reixats de la fàbrica.

I quin homenet més extraordinari que era!

Al cap portava un barret de copa negre.

Portava un frac fet d'un vellut color de pruna preciós.

Els guants eren gris perla.

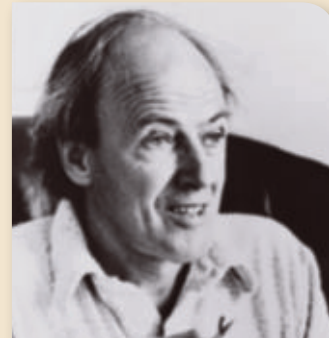
I en una mà portava un bastó de passeig molt fi amb el puny d'or.

Li cobria la barbeta una petita barba negra punxeguda, molt polida, una barba de boc.

I els ulls, els ulls eren meravellosament brillants.

Tota la cara, de fet, radiava d'alegria i de rialles.

Charlie i la fàbrica de xocolata, Roald Dahl

**Roald Dahl
(1916-1990)**

és famosíssim per les seves històries per a nens i joves i de moltes d'elles se n'han fet pel·lícules!

Coneixes aquest senyor Wonka? És l'actor Johnny Depp a la fantàstica pel·lícula que s'ha fet del llibre!!!

Què fabrica el senyor Wonka? Escriu les paraules a la llibreta i mira els quadres grisos!

El senyor Wonka era

T

Portava un F

La seva barba negra era molt I

En una mà portava un S

Tota la cara radiava L

Tots m'escolten!

- Observa les vinyetes. Quina és la 1 i quina és la 2?

1. Parla en públic.
2. Tenen una conversa.

Quan conversem, parlem amb una altra persona o amb un grup. De vegades parla un i després un altre intervé o bé parlem tots una mica alhora.

Però quan parlem en públic, tothom està callat i ens escolta. Això pot fer-nos sentir emocions com la por, l'entusiasme, la timidesa...

Vols practicar què sents tu quan tens una conversa i quan parles en públic?

1. Feu grups de quatre.
2. Durant cinc minuts, parleu sobre les vacances.
3. Després, cadascú explicarà una anècdota de l'estiu i els altres escoltaran en silenci.

Què t'ha costat més, conversar en grup o parlar sol davant dels altres?

Parlar en públic es pot aprendre. Potser al principi costi una mica, però amb algunes tècniques, cada cop serà més senzill.